

Digitalizálta
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ

30352

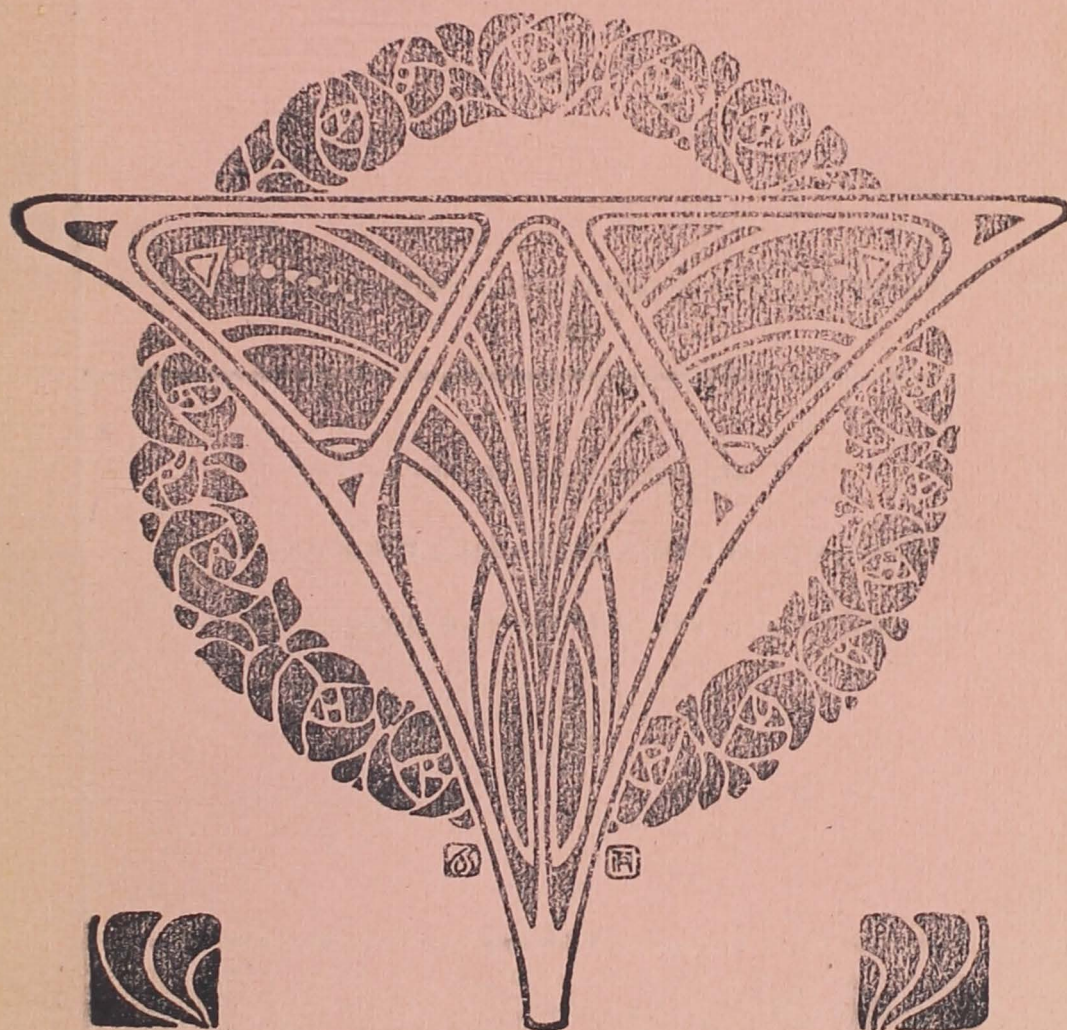
I. ÉVFOLYAM. 12. SZÁM.

Budapest, 1905. november hó.

Megjelenik minden hó 1-én.

ERDŐS RENÉE

IRÁSZOK KÖNYVE

Írja, szerkeszti és kiadja : Erdős Renée.

TARTALOM:

EGYEDÜL o o o o

o o o Három felvonás

JEZABEL. REGÉNY. o

Megjelenik minden hó 1-én.

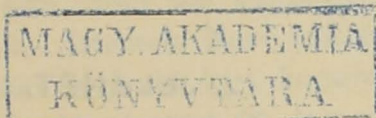
Szerkesztőség és kiadóhivatal : Budapest, Ferencz-körut 5.

Előfizetési ára : Egy évre 10, fél évre 6, negyedévre 3 korona

EGYEDÜL.

HÁROM FELVONÁS.

III. FELVONÁS.

Műterem.

1. JELENET.

Lea, később Marka.

(Mikor a függöny felgördül, Lea az asztalnál ül, két karjára fektetett fejjel, félhangon sir. Marka később.)

M a r k a : Hiába, nem akarja, hogy be menj hozzá. Akármit beszélek, nem akar látni. Hát mit tegyek?

L e a : Nincs benne könyörület, Marka?

M a r k a : *(vállat von)* Én már igazán nem tudom, mit tegyek. Most Korein van benn nála. Csak őt akarja, mindig őt. Nem tudom enélkül az ember nélkül mivé lettünk volna.

L e a : Borzasztó éjszaka volt. Szenved még?

M a r k a : Már nem annyira. De az éjjel! Borzasztó volt. Az orvos azt mondta, mihelyt lecsillapul, jobban lesz. Fájdalom, nem lehet őt lecsillapítani.

Lea: Talán Korein? Az ő szavára hallgat.

Marka: Itt is van már. (*Korein jön*) Nos?

2. JELENET.

Korein—előbbiek.

Korein: Kissé nyugodtabb. Az orvos elment. Kérem Lea kisasszony, menjen be hozzá.

Lea: (*örömmel*) Ő akarja?

Korein: (*komolyan*) Igen. (*Lea el*)

3. JELENET.

Korein, Marka.

Marka: Mit mondott Önnek az orvos?

Korein: Nyugodjék meg kisasszony. Nincs semmi baj. A nagy felindulás megrendítette. Amint mondtam, most már nyugodtabb valamivel.

Marka: Rettenetes éjszaka volt.

Korein: Szegény Lea.

Marka: (*megindultan nézi*) Nem tudom, hogy köszönjem meg önnek, hogy visszahozta neki az édesanyját. Ön a legjobb, a legnemesebb ember a világon.

Korein: Ne higgye Marka kisasszony. A legönzőbb vagyok és egyszersmind a legszeren-

csétlenebb. (*Szünet. Hallgatagon ülnek egymással szemben az asztalnál.*)

M a r k a : Képzelem, milyen nehezen tudta őt rábirni arra, hogy ide visszajöjjön.

K o r e i n : Istenem. Nem volt épen könnyű. Mihelyt innen elmentünk, a kocsiban heves sírásra fakadt. Alig birtam őt lecsendesíteni. A szállodába érve már csak annyi időm volt, hogy a szobájába kísérhettem. Küldenem kellett az orvosért, mert rosszul érezte magát.

M a r k a : A szívével volt baja mindig. Még csak ez hiányzott.

K o r e i n : Egy órába került mig valamennyire magához tért, hogy beszélhettem vele.

M a r k a : Miket mondott neki ?

K o r e i n : Semmi különöset. Egyszerűen megmagyaráztam neki, hogy igazságtalan volt Leával szemben, annál is inkább, mert hiszen a dolog rendben lesz. Szóval — mondtam mindent, amit csak mondhattam. Hisz ez nem fontos. Végre pedig kértem őt, a saját állapota érdekében, hogy jöjjön ide vissza, legalább arra az időre mig kissé jobban érzi magát.

M a r k a : Természetesen nem akart.

K o r e i n : Nem, a világért se. Inkább meghal ott, azon a helyen, elhagyatva, idegenül.

M a r k a : Igen, ez rávall.

K o r e i n : Nagysokára sikerült meggyőzőnöm. Nagyon sokat sirt szegény. Végre is — igen — beleegyezett, hogy visszajön.

M a r k a : Nagyon, nagyon hálás vagyok érte. Most majd mindent elkövetünk, hogy megbé-kítsük őt. Csak félek nehéz lesz. Hogy Lea most mellette van, ez jó.

K o r e i n : Mit gondol, mit fog tenni Lea ?

M a r k a : Azt, amit tennie kell. Ami végre is mulhatatlanul szükséges, ami most már a kötelessége, nem csupán az édesanyjával, de önmagával szemben is. Feleségül kell mennie ehhez az emberhez. Tegnap, miután az édes-anyja elment innen: eléggé megmagyaráztam neki ezt a dolgot. Ellenkezett, mindenféle kifogásokat tett. Nem lehet csodálni. Abban a zaklatott lelkiállapotban nem érthetett meg semmit. De most, miután látja, az örültsége mit hozott rá, nem fog tévovázni tovább. Én legalább remélem.

K o r e i n : Bocsáson meg Marka kisasszony, előttem a dolog merőben érhetetlen. Lea ellenkezik, nem akar felesége lenni egy embernek, akit szeret. De hát miért ?

M a r k a : Erre kissé nehéz válaszolni. Ismer-nie kellene Leát, meg ezt a férfit, hogy a dolgot megértse. Első sorban én azt hiszem — akármilyen különös is ez — én azt hiszem, hogy Lea nem is szereti azt az embert.

K o r e i n : *(ámulva)* Nem szereti.

M a r k a : Nem. Ez talán sajátságos fényt vet Leára. És mégis, ha jól átgondolom az egész dolog keletkezését, egyes körülményeket, arra a

meggyőződésre jutok, hogy Lea ezt az embert nem szerette. De igenis, hatással volt rá az egyénisége, egy pár közös vonás, ami tagadhatatlan, hogy meg volt bennük. És sok minden — inkább csak külsőségek.

K o r e i n: Lehetetlen, hogy külsőségek ilyen messzire ragadjanak ilyen leányt, mint Lea.

M a r k a: Azt hinné az ember, hogy lehetetlen. Engem is sokszor gondolkodóba ejtett. És mégis így van. Mert amint mondtam, sok közöttük a látszólagos kapocs. Van egy pár valódi is. Kezdjük ott, hogy mind a kettő művész. Sőt egy művészeti irány követője mind a kettő. A lázadók, az ujitók. Akiknek az az igyekezete, hogy lerázzanak magukról minden iskolát, minden törvényt, minden mértéket. Mindakettő szomjasan keresi az igazságot, az életet, a természetet. A lelkük összefogózik ebben a keresésben, a szellemük egy lángtól gyullad fel. Két eredeti, sőt két különöz talentum, de értik egymást. És azt hiszik, csak ők ketten értik egymást. Egyik a másiknak publikuma és mestere és tanítványa egyszerre. Egyik azt akarja, gondolja, cselekszi, amit a másik. Egyformák az álmaik. Ebben az országban, ahol gyűlölik az eredetiséget, ahol ha a művész egy hajszálnyira is eltér a sablontól, már ezzel a hajszállal meg akarják fojtani: itt csak ők ketten azok, akiket nem lehet bántani, annyira erős és uralkodó tehetség mind a kettő. Hogy ők egy csomó habozó, re-

megő, kételkedő és megalkuvó ember közül így kiválnak, hogy mindent meg mernek csinálni, amit kigondolnak, már ez is együvé köti őket. Mindakettő a misztikusságig szubjektív lény. Annyira törődnek magukkal, annyira fontos előttük minden legkisebb jelenség, amit önmagukon észlelnek, hogy valósággal nem is létezik számukra a saját énüknél egyéb. Ami művészt alkotnak, azt is magukból és maguknak alkotják. Így magukba szerelmeskedve, csak azt szereti mindegyik külön, ami hozzá hasonló. Mint-hogy pedig ők ketten hasonlítanak egymáshoz azt hiszik, már szeretniök kell egymást.

K o r e i n : És ha ez igaz volna? Ha épen e közösségek miatt szeretnék egymást!

M a r k a : Tagadom. Épen, mert Lea oly hirtelen, gondolkodás nélkül, inkább csak ösztönből szaladt neki a dolognak. Abban a pillanatban, ahogy először látta, már elvesztette a fejét. Én azt hiszem, az első pillantásra nem szerethetünk meg senkit. Legalább is ismernünk kellene az illetőt előbb.

K o r e i n : Van eset, hogy látnunk sem kell.

M a r k a : Óh tudom De mindegy. Lea esete más. Ő meglátta és egyszerűen megtetszett neki. Hogy kissé erősebben fejezzem ki — a szó legköznapiabb értelmében — megkivánta. Egy szép férfi. Igaz, hogy nagyon szép. A negyven éves férfi. Aki már nem udvarol, akinek már udvarolnak. Aki finoman kacér, szinte meg-

közelíthetlen. Olyan, mint egy asszony. Szóval érhetetlen, nyugtalanító, de csupa nagy ígéret. Emellett lángész, asszonyoktól körülrajongott művész, akit meghódítani, leigázni, mindenkitől elvenni, épen mivel lehetetlennek látszik, még olyan leánynak is, mint Lea, eléggé érdekes feladat. Mindenesetre izgató és különös. És megkezdődött egy esztendeig tartó komédia, mialatt a kettő ugyszólván leste egymást, mint két hatalmas, ellenséges állat. A beállításuk eleinte olyan volt, hogy nem tudta az ember, szét akarják-e tépni egymást, vagy egymásra akarnak borulni. Folytonos leselkedés, örökös analízis. Tépelődések és vivódások. Egyik sem enged. Mindegyik félti a maga szuverenitását, bár titkon mindakettő szeretné, ha a másik kerülne ki győztesen a harchól. Félnék a diadalról is, a vereségtől is. Maguktól és egymástól. A végén pedig arra a meggyőződésre jutnak, hogy nem tudnak egymásról semmit. Ellenben akkorra már úgy összebonyolódnak, hogy a békés megoldás egyszerűen lehetetlennek látszik. Nem tudnak el lenni egymás nélkül. Óh én láttam mindent. Ez a férfi nem gazember. Csak sodortatott bele mindenbe, egy felizgatott, erős, energikus akarat által, mint a Leáé. Hiszen istennek kellett volna lennie, hogy kitérhessen. Végre nem tudott, mondjuk nem is akart. Kifáradt, elkedvetlenedett, különben sem valami nagy következetesség. S mikor azután

teljesen megérett minden —

K o r e i n : (közbevág) És hiszi, hogy Lea őt nem szereti? Komolyan hiszi?

M a r k a : Tudom. Azelőtt is voltak apró és jelentéktelen fellángolásai, amiken pár hét múltán kacagott. Ilyeneket mondott: „Én azt hiszem az én számomra soha sem lesz férfi egyébert, csak hogy megtanuljam rajta, hogy nincs rá szükségem.“ Vagy ilyet: A férfi egy jó és kényelmes intézmény azoknak a leányoknak a számára, akik nem hivattak el semmi komoly munkára. „A férfi házi cikk.“ stb. Sőt még ilyet is mondott, ha egyszer-másszor egy szép férfit látott: „Szép csontformáció; kellene, de csak letisztogatva, beállítanám a műtermembe.“ Hányszor mondta: „Marka, a szerelem mindig másodrendű dolog a művész előtt, — akár a pénz. Arra szolgál csak, hogy fizikailag jól érezze magát az ember.“ Nos, ilyen cézári állásponton az ember nem szeret, legfőlebb kísérletezik. A fantáziája, a művész érzékisége vitte őt idáig, a szíve nem.

K o r e i n : (gondolkodva, szinte magának) Nem — nem.

M a r k a : (kérdőleg nézi)

K o r e i n : Ha igaz volna!

M a r k a : És ha szerette volna is, most meggyülné. Az ő uralkodó természetével nem szeretheti azt az embert, aki miatt őt szenvedés, szegénység és megaláztatás érte. Lehet, hogy pár

nap mulva már gyűlölni fogja és fut innen, hogy ne is lássa.

K o r e i n : Gondolja ?

M a r k a : Gondolom. Különben miért mondtam volna el Önnek ezeket a dolgokat ? Ön ismeri Leát azokból a hosszú levelekből, amiket önnek irtam s amikre mindig azt mondta hogy bizonyos hézagot érez bennük. Nos ez volt az a hézag, amit az ön ösztöne megsejtett. Nem akartam írni önnek erről az emberről, mert azt hittem, hogy Lea egy reggel felébred és azt mondja : most pedig ezt a dolgot befejeztem. Egyebekben is így cselekszik. Hamar fellángol valamiért, amit aztán egyszerre elejt ! Ne haragudják reám, hogy nem voltam egészen őszinte. Lea érdekében történt. Én láttam, hogy ön szereli őt és azokból is, amit Ágota néni irt önről, azt gondoltam, hogy ön Leát boldoggá tehetné. Miért nem jött akkor, mikor hívtam ?

K o r e i n : A végzet ! Ha tudná, mit vesztettem én ő benne ! Ám nem ér semmit a sópánkodás. Ha ő boldog lesz !

M a r k a : Ha boldog lesz ! Látta őt ? Hogy le van sujtva. Óh már tudja mit tett. Csak kifelé dacos és konok még, belül már csupa megbánás, csupa büntudat. Én ismerem jól. Azért nem adja meg magát egykönnyen. Óriás akaratőrő van benne. Hanem az idegei már felülkerekednek. Hogy az anyja nem akarta őt maga elé bocsátani ez nagyon megtörte. Sirt,

bár nem akart. Én sajnáltam. Vajjon kibékülnek-e?

4. JELENET.

Lea — Előbbiek.

Lea: *(Szótlanul Koreinhez megy, s kezébe teszi a kezét. Súgva)* Köszönöm.

Marka: Miért jöttél ki?

Lea: Ő kívánta. Pihenni akar. *(Koreinhoz)* Elmondta, hogy ön miket mondott az én mentégemre. Miért tette? Nincs semmi oka, hogy ilyen jó legyen hozzám.

Korein: Kötelességem volt őt rábirni arra, hogy egy igazságtalanságot jóvá tegyen. Önt senkinek sincs joga bántani Lea.

Lea: Ön vigasztal. Köszönöm.

Marka: *(látva, hogy Korein menni akar)* Ön elmegy Korein?

Lea: Jöjjön vissza hamar. Anyám bizonyára látni kívánja Önt. Hisz annyira szereti! És én is kérem: jöjjön vissza. Úgy érzem, hogy sok mondani valóm van önnek. De előbb még valamit rendbe kell hoznom. Talán mikorra visszajön, már sok minden másképp lesz — és akkor *(összeszorítja ajkát, hogy sírva ne fakadjon)*

Korein: Kisasszony —

Lea: Ne, ne mondjon semmit, mert minden szavával újból megszégyenít. Nem kívánhatja,

hogy teljesen megsemmisüljek ön előtt. A nagy-lelkűség, hogy ilyen kegyetlen, sohase tudtam. Folyton köszönettel tartozom önnek azokért a fájdalmakért, amiket okoz. Isten önnel.

K o r e i n : A viszontlátásig Lea. És amit tenni akar, kívánom, hogy egész szívvel tegye. (el.)

5. JELENET.

Lea—Marka.

L e a : *(lassan leereszkedik egy karosszékre. Szünet.)*

M a r k a : *(hozzámegy, a vállát gyöngéden megérinti.)* Tedd meg.

L e a : *(megrebben, hallgat.)*

M a r k a : Tedd meg.

L e a : Ne bánts, hagyj.

M a r k a : Most se látod be, hogy kell ?

L e a : Belátom.

M a r k a : Nos hát akkor ? Mit töröd az eszed ? Mért gubbaszkodol itt ? Tétovázol ? Emeld fel a fejed. Mihelyt elhatároztad, hogy hozzá mégy : nincs miért szomorkodnod többé.

L e a : Tudom, tudom. Szomorú vigasztalás. Egyebet sem hallok tegnap reggel óta. De hát hiába, el kell tünnöm ezeket a mentési kísérleteket s ezeket a vigasztalásokat Most már csak az hiányzik, hogy a szobalány kijöjjön és azt mondja : szegény kisasszony, szegény kisasszony!

S nyomban előálljon a vigasztalással: de hiszen ha a felesége lesz, minden rendben lesz. Szép, hogy neked, Koreinnek és a szakácsnőmnek egy az erkölcsi felfogása. Különben elég erről *(felkel, hevesen alá fel jár.)* Megnyugtassalak teljesen? Hát jó. Mindenre készen vagyok. Nos? Örölsz? Boldog vagy? Mindenbe beleegyezem. Nyilván nektek van igazatok. Hány óra? Isten neki. Hadd jöjjön ide. Nemsokára este lesz és eljön. Légy szives, hagyj magamra. Gondolkoznom kell azon, mi módon kérjem meg a kezét. Csak vissza ne utasítson. No akkor jól megjárjátok. *Kacag.*)

M a r k a : Lea ne csinálj bolondságokat!

L e a : Ne félj. Dehogy csinállok. Nem, soha többé. Olyan józan és eltökélt vagyok, mint egy vezér a csata előtt. Végre is el kell vétetni magamat egy férfival. S ha nem leszek elég ügyes — Mi lesz akkor —

M a r k a : Lea!

L e a : Eredj! Ugyan eredj már.

M a r k a : Én rám haragszol?

L e a : Dehogy. Senkire. Ti mind tökéletesek vagytok. Hát még a törvényeitek! Sőt én magam is. Korein legalább azt mondja. A véletlen egy haszontalan, ripők, aki beleszólt a sok tökéletes ember dolgába. Egyszerűen közbe dobott egy férfit, aki pedig szintén nem tehet semmiről. Mindnyájan helyesen cselekszünk, a véletlen a hibás. Végre azonban őt még sem

lehet kérdőre vonni ezért a kis csinyért. Ki lakoljon hát? Az, aki közvetlen oka ennek a véletlennek. De olyan nincs. Nos hát akkor mindegy akárki. Szóval én, én, én. Eredj, hiszen én már azt sem tudom mit beszélek.

Marka: Jó, megyek. De kérlek —

Lea: Jó, jó, tudom már — (*Marka el.*)

6. JELENET.

Lea, majd Apáthy.

Lea: (*Magában*) Mit mondjak neki? Borzasztó! Borzasztó!

Apáthy: (*Jön, az ajtóban megáll, mosolyogva*) Hivatott, királynő. És én engedelmes szolgálója, itt vagyok. Nemde pontosan? Most van hat óra. (*hirtelen felé rohan, örömmel*) Látnod te bolond?

Lea: (*Hátrál*) Csendesesen. A szomszéd szobában fekszik az édes anyám betegen.

Apáthy: (*hirtelen elhalaványulva*) Óh, tehát visszajött.

Lea: Kényszerüségből. Mire a szállodába értek beteg lett. Korein kényszerítette rá, hogy visszajöjjön.

Apáthy: (*zavartan*) Itt van.

Lea: Tegnap este óta. Iszonyu éjszakát élünk át. Marka volt mellette és Korein. Engem

nem bocsátott magához. Csak az imént. Akkor is Korein kedvéért.

A p á t h y: Hogy lehet valaki ilyen keményszivű? Egy anya! Nem értem. És ennek én vagyok az oka (*maga elé néz*)

L e a: Óh!

A p á t h y: Kár sopánkodni és magunkat vádolni. Gyermezem, ez már megtörtént és mi épp úgy nem tehetünk róla, mint akár egy idegen — mint ez a Korein. Ki gondolt arra, hogy hirtelen megérkeznek. Ezen a ponton gyökerezik az egész baj. De hát ez véletlen. Az édesanyád — természetesen — én értem — de végre is — (*elakad*)

L e a: Most jövök tőle. Nagyon fáj neki. Oly kegyetlen dolgokat mondott.

A p á t h y: Igen — de ez semmi.

L e a: Semmi? Azt mondta, hogy becsstelen-ség és rosszaság, hacsak —

A p á t h y: Nos?

L e a: Hogy jóvá kell tenni.

A p á t h y: Hogy — Nos lányom csak kivele. Tudom mi következik. Hogy feleségül kell hoz-zám jönnöd. És te most — a feleségem akarsz lenni. Ez természetes.

L e a: (*hallgatva nézi*)

A p á t h y: Az egyetlen megoldás. Ugye ezt mondták?

L e a: Ezt mondták. Igen.

A p á t h y : Igazuk van. Itt nem lehet mást tenni.

L e a : (*fürkészve nézi*) Én annyit gondolkodtam. Az jutott eszembe, hogy tán nem is szeret annyira, hogy — ezt tehetné. Ezt meg is mondtam nekik.

A p á t h y : Amire ők elszörnyűködtek. Gyerekbeszéd. Hogy nem szeretlek annyira. De hiszen még ebben az esetben is kötelességem, nem gondolod?

L e a : Ők ezt mondják. Édesanyám és Marka.

A p á t h y : Világos. Minden édesanya és Marka ugyanezt mondja. És te, mit mondasz? Tiltakozol? Hogy elfogadj egy férfit uradnak, akihez végre is semmi közöd. Akit magadhoz vettél egyszer, mert úgy hozta a kedved, a szeszélyed, a kíváncsiságod. Tehetted. Nagy fensőségedben ki gátolt volna hogy tedd? De hogy az életed, sorsod, jövőd örökre hozzá kösd, te a szabad, a leköthetetlen, ez megborzongat, ugy-e?

L e a : Te nem rólam beszélsz. Te magadról beszélsz.

A p á t h y : Rólad vagy magamról. Nem mindegy az? Nem te vagy én, és nem én vagyok te? De jó, beszélek magamról, mert látom, hogy téged befolyásoltak, megijesztettek, elhittettek veled mindenféle képtelenséget. Ebben a lelkiállapotban nem lehet helyes ítéleted a dolgokról. Azt hiszed, minden út, ami ebből a

rossz helyzetből kivezet, jó. Én édes gyermekem, ez az út, amelyet ők tanácsolnak, a lehető legrosszabb. Hogy gondolsz arra, hogy belőlünk férj — feleség legyen. Most magamról beszélek. Hát férjnek való vagyok én? Elbirók én magamon valamely törvényes kötést, még ha téged, a világ első asszonyát kötné is hozzám? Képtelenség! Én, a cigány, aki oly ritkán alszom a magam ágyában! Tán meghalnék, ha mindennap egyazon asztalnál kellene ebédelnem. És hogy vagyok az asszonynyal, istenem? Kell, folyton kell. Nem élhetek nélküle, futok utána és hívom magamhoz. Megalázkodom előtte és megalázom őt. Az éig emelem, a sárba dobom. De magam mellett, a közelemben — mindig — nem bírnám tűrni. Hogy jogai legyenek hozzám, hogy engem *tartsan*, hogy napról-napra elmenjek tőle pár órára és térjek vissza hozzá. Egy bizonyos ház lépcsőjén fölmenni, lemmenni. Reggel, délben — este ez nem lehető.

Lea: De hisz te rossz vagy! Most látom csak, hogy rossz vagy!

A p á t h y: Olyan vagyok, amilyen te vagy. Köztünk a különbség hogy te e pillanatban összeütközésbe jutottál az igazi lényeddel. Most nem értesz meg engem, hát azt hiszed, rossz vagyok. Pedig hidd el, ha valaha szeretelek, most szeretlek csak, amikor nem engedem, hogy egypár ember kicsinyes szempontokból a rom-

lásba vigyen. Most beszéljünk rólad. Te az én feleségem? Elvakult vagy, Lea? Nem ismerek reád! Érts meg engem. Ők nem ismernek téged, én pedig ismernek. A te érdekedben mondom mindezeket. Rólad van szó. Nem rólam. Boldogtalanná lennél. Azért nem akarlak, mert nem vagyok gazember. Nem köthetlek magamhoz, a fiataalt, az erőst, aki mindennek a kezdetén van — nem köthetlek magamhoz, érts meg. Láss tisztán. Arra kényszerítesz, hogy újra elmondjak dolgokat, amelyeket már elmondtam. Egy év óta egyebet sem tettem, mint azon tűnődtem. mit tegyek veled és magammal. Szabad-e hozzád közelednem, nekem, aki elfecsérelttem egész életemet, hozzád, a kié a legnagyobb élet. Futottam tőled és visszatértem hozzád, mert az igazság az, hogy én téged gyáván, pirulva, kétségbeesetten és alázatosan szeretlek, szeretlek, ahogy férfi, negyven éves férfi fiatal lányt szerethet. Ahogy csak *én* szerethetlek *téged*. Tudtam, hogy lelketlenség hozzád érnem, de szerettelek volna fölinni egy halálos csókban, mert önző, bolond, mégis úgy éreztem, csak én érdemellek meg téged minden férfi között. Ha tudnád mennyit szenvedtem! De hisz tudod, láttad. Ha lett volna erőm, hogy — igen — meg kellett volna halnom — De nem tudtam nem birtam. Istenem, bár megtettem volna.

Lea: Én elvesztem.

A p á t h y : Dehogyan vesztél el ! Miért ! Nincs igazuk. Ne higgy nekik Lea. Légy okos, magyarázd meg nekik. — Végre te, te vagy. Már azt is elfelejtetted hogy ki vagy ? Egy porszem tapadt a fehér ruhádhoz, rázd le, vagy égesd el a ruhát, de te ne égj el vele. Mit akarsz ?

L e a : Nem tudom. Nem tudom mit tegyek.

A p á t h y : Nincs joguk boldogtalanná tenni téged. Ezt mondd nekik. Vagy hiszed te, az okos, a tisztán látó, hogy amit ők akarnak, az jó ? Mondd a magad meggyőződését ! Tőlük és minden más kényszertől függetlenül, akarnál-e feleségem lenni ?

L e a : (*gondolkodva*) Nem.

A p á t h y : Ah, ügye ! És miért nem: ezt is mondd meg ?

L e a : Azért nem, mert e pillanatban igazán nem tudom, szeretlek-e és szerettem-e valaha. Csodálatos, mit történt velem e két nap alatt ! Ők folyton azt mondták, hogy elvesztem. Én pedig úgy éreztem, hogy megtaláltam magam immár egészen. Semmi sincs, ami nyugtalanít, ami érhetetlen. Hogy minden elfogultság eltűnt — hogy én — de nem is tudom ezt tisztán elmondani. Nem értettem meg a kétségbeesésüket, a könnyeiket. Azt gondoltam magamban : most már — minden világos — minden —

A p á t h y : És én ?

L e a : Oly őszinte leszek, amilyen te voltál. Nos tehát — igen. A dolog egészen különös

volt.. Ők folyton arról beszéltek, hogy egy hibát kell jóvá tenni — az én érdekemben. Én folyton néztem, mi megy végbe körülöttem és bennem. Érdekes és izgalmas kavarodás. Magamat néztem. Az érzéseimet figyeltem. Tűnődtem, mik ezek a dolgok, amik így egyszerre felbukkantak. Honnan jöttek? Nagy erős hullámok, amik összecsaptak a fejem fölött. Emberi könnyek. Emberi szenvedélyek. Jobbról egy anya, aki sir, balról egy férfi, aki könnyörög, s egy másik, aki nincs jelen s aki nem tehet semmiről. Mi lesz most? Hová jutok? Mit kell még megtudnom? Van még ezeken kívül is valami? S ez a sok kérdés mind én értem — engem illetett csak — Te nem voltál sehol.

A p á t h y : (szomoruan) Értem. Nem szégyenlem, csak nagyon fáj. De hát ez természetes. Te vagy a több, az erősebb, — te érted van minden.

L e a : De elfogtak más érzések is. Amikor Marka annyit beszélt! Akkor megbántam mindent és sirtam. Azután egyszerre megint más jött. Egy óriási felbuzdulás. Hogy alkossak valami nagy dolgot, ami engem elvisz minden emberi bíráskodás elől. Komponáltam, mialatt ő könnyörgött, hogy tegyem jóvá a bűnt. Gizát, a modellt, kikérdeztem mindenféléről. És nem találtam hasonlóságot két dolog között, ami ugyanaz.

A p á t h y : Te!

L e a ; Ne féljen. Én tudom, hogy nincs igazuk. Egyre világosabban látom De ők másképp gondolkodnak. Most olyan kicsiny vagyok előttük —

A p á t h y : Pedig milyen nagy vagy ! Milyen nagy ! Meg kellene ragadnom a kezéd és nem eresztenei el soha. De nem merem. Ha tiz esztendővel fiatalabb volnék —

L e a : Óh —

A p á t h y : Hogy újból kezdhethném az életet, veled. De így, nem lehet. Képtelenség. Hasztalan vergődés volna. Ki kell térnem az utadból. El kell mennem, holott maradni szeretnék — de nem szabad. — Nem, nem. Eltiporsz — még egy ideig nem. Később. Nem sokára. Öt-tíz év múlva. Nem. Örültség erre gondolni. Örültség. Az élet mindenből kifosztott már. A becsületemből is ? Nem — nem akarom.

L e a : Mire gondolsz ?

A p á t h y : Arra — óh hogy ilyen későn jöttél — ilyen későn — Nagy művész léssz majd, én egy kiöregedett affektáns — mert neked a munka szent — neked istenség — egész lelkeddel élsz benne. Nekem a munka is — aszszony. S mi lesz akkor — mi lenne — istenem ?

L e a : Ne tünődjön. Nem lesz semmi. Elvállunk békével most — azonnal —

A p á t h y : Szégyen — szégyenlem magam.

Te bizonyosan sajnálsz. Óh mi vagyok ebben a pillanatban! Hogy megvethetsz engem!

L e a : Nem, sőt köszönettel tartozom azokért, amiket mondott. Amiért ilyen őszinte és becsületes volt. Nagy zavarban voltam. Azért hívattam, hogy segítsen rajtam. Most majd segítetek magamon ahogy lehet — még nem tudom hogyan —

A p á t h y : Nem szeretett soha?

L e a : Miért kérdezi! Tudjuk mi, mit teszünk és miért teszünk valamit? Akkor mikor csókoltam, bizonyára csókolnom kellett s akkor mikor azt mondtam, hogy szeretem, el is hittem. Egyszerre határozott kijelentést kér tőlem? Holott csak azt mondhatom, ami ebben a pillanatban van. Hát tudom én, mi voltam egy perccel előbb, s mi leszek a következő percben? Mitőlönk minden telik, mert az ösztönünk gazdag és sokszor kell tévednünk, mert az ösztön hasonlít az igazsághoz.

A p á t h y : Mit fog tenni?

L e a : Még nem tudom. Az imént az jutott eszembe, amit az anyám mondott, „inkább halva láttalak volna.“ Ám ebbe nem tudok belenyugodni. Miért kellene meghalnom? Néztam rá mialatt mondta. A könnyei szakadtak, az ajka remegett. Maga volt az élő kétségbeesés. Én ebben a pillanatbön arra gondoltam, hogy lehet két ember közt, nem is említve a vérbeli kapcsolatot — ekkora különbség a dolgok megíté-

lésében? És vajjon kettőnk közt, kinek van igaza? Ezt kellene tudni. Hogy nem hatnak meg ezek a könnyek, ez a sok szemrehányás. Érthetetlen! Rossz volnék? Egy napról a másra rossz lettem volna?

Apáthy: Óh mert ember vagy és nem fogadsz el hazugságokat. Mentől tovább hallgatlak, annál erősebben érzem, hogy ki vagy. Hogy fölöttem állsz és én még azt hittem, a társad vagyok. Én aki itt állok előtted és hallgatlak és minden szavad erősebben nyom le a földre. Már el sem hiszem, hogy valaha fogtam a kezéd. Nem is igaz. Talán csak álmodtam.

Lea: Hagyjuk ezt. Ne beszéljünk róla. Már nem is fontos. Istenem, a dolgok hogy megfakulnak! És ha valamely sejtésből egyszerre tény lesz, hogy megszürkül! Mentől tovább nézem ezeket a dolgokat, annál messzebb esem tőlük. Már kicsinyek. Fejezzük be. Elég volt.

Apáthy: De —

Lea: Menjen el. Jönnek. Az anyám hangját hallom. Nem akarom hogy itt lássa. Az istenért —

Apáthy: És — de így — nem mehetek el — Hogy menjek el? Viszontlátom?

Lea: Miért ne? Majd, ha minden elcsitult. Nincs köztünk harag! Menjen.

Apáthy: De —

Lea: Siessen! Jönnek. (*Apáthy el középén.*)

7. JELENET.

Lea, Marka, Gáthidyné.

Gáthidyné: (*Lassan jön. Marka támogatja, a pamlaghoz vezeti, leülteti, megáll mellette*)

Lea: Jobban vagy anyám? (*Hozzá megy, mellé akar térdelni, még se teszi, félrehúzódik, nézi*)

Gáthidyné: (*gyöngye hangon*) Jobban. Amennyire lehet. Én már többé soha — (*elfutad a hangja*) De nem, nem. Már nem szólok többet erről. Marka azt mondta, hogy minden rendben lesz.

Lea: (*idegesen*) De anyám —

Gáthidyné: Jó. Nem szólok róla többet. Korein is mondta, nem kell. Hol van Korein?

Marka: Elment. De megígérte, hogy visszajön.

Gáthidyné: Derék, jó ember. Lea, ne légy hozzá gögös. Te nem tudod, kicsoda ő. Te nem tudod, miket mondott nekem rólad —

Lea: Miket mondott anyám?

Gáthidyné: Azt mondta — azt mondta hogy te — én nem is tudom — hogy te — — szóval, hogy nem kell bántani téged. És nem szabad szemrehányásokat tenni. Mert hogy nincs rá jogunk nekünk — mi tőled — má-

hogy én, az édesanyád — nagyon messze vagyunk. Te nagyon elmentél tőlünk. Mi téged nem érthetünk meg. Legfőlebb csodálhatunk. Én mondtam neki: hát én, az édesanyja, én is csodáljam? Azt mondta: igen. Hogy mint ember egyenlő nagy vagy mindenki előtt. És ha olyat tesz, ami az én szememben rossz: akkor? Ő azt mondta, ami az én szememben rossz, az látszólagos rossz. Látszólagos? Hát én ehhez nem értek. Akkor azt kezdtem tőle: hát maga Korein, aki inkább az ő világához tartozik, mert hiszen védelmezni őt és nem ítéli el, hát maga — mondom neki: feleségül venne-e — egy ilyen leányt?

Lea: Anyám —

Gáthidyné: Ne szakíts félbe. Erre ő azt mondja: ha szeretném s ha remélhetném, hogy ő is megszeret engem, s hogy valaha több leszek neki, mint az első férfi volt: feleségül venném.“ No Korein, mondom neki, maga is látom, beállt azok közé, akiket én legfőlebb csodálhatok, mert bizony ezek után nem igen értjük meg egymást többé. De lehet hogy ezt csak vigasztalásul mondta. Vagy nem? Hát ki tudja? Fordult a világ, istenem. Ugy látszik most már minden helyes, amit az ember akar. Marka is azt mondta az imént — hogy is mondtad csak — hogy az erős akarat — Mit mondtál az erős akaratról? Hogy amit az erős akarat tesz, az igazságosan van téve. Hát

Ribócon a szomszédunkban volt egy ember, te emlékszel rá Marka, a Juon, aki igen elszánt, nagyon erős akaratú ember volt. Egyszer baltával leütötte a szomszédját, akire valamiért megharagudott. Hát ez is az erős akarat munkája volt. Mondjátok meg, igazságosan volt-e téve?

Marka: Ez megint más —

Gáthidyné: Ugy. Nohát én ehhez nem értek. Egy új és idegen világ ez itt, ahol én semmit meg nem értek. Ahol mindent úgy lehet magyarázni, kinek hogy alkalmasabb. Minden egyes eset kivétel. Csupa kivétel. Sehol semmi törvény vagy mérték, ami után alkalmazkodni kell. Jó annak, aki így élhet. Tehet, amit akar, nem szól bele senki. Ez nyilván az új rend —

(Marka és Lea egymásra néznek)

Gáthidyné: (kitörve) Ha az apád élne, majd segítene a dolgodon. Majd megtanítana visszatérni a régi erkölcsökhöz, majd tudná mit kell veled tenni, te —

Lea: Anyám! Nézd, Marka, rosszul van —

Gáthidyné: (fuldokolva) A szívem. Jaj a szívem. Vigyetek el. Nem bírom ki itt. Meghalok. Csak meghalnék.

Marka: Ágota néni, ne sirjon. Ne izgassa magát.

Lea: Édes jó anyám.

Marka: Szent isten, már megint! Jőjj Lea, vigyük az ágyába rosszul van. (lassan elvezetik)

8. JELENET.

Korein, később Lea.

Korein: Senki? *(körülnéz)*

Lea: *(berohan, szönyű felindult, rekedt indulatos hangon)* Nem birom ki, nem birom, nem birom. *(belerogy egy székbe)*

Korein: Lea.

Lea: Mit tegyek, oh istenem! Meg kell örülnöm. *(zokogva)* Megörülök.

Korein: *(hozzámegy)* Édes Lea, már megint bántották?

Lea: Ha igaza van, ha neki van igaza! Hogy állhatok meg előtte? Hogy merek az arcába nézni? Mondja Korein, és ugye neki van igaza? Neki, óh istenem, de hát mit tegyek? Mondja, hogy mit tegyek. Nem akarom ezeket a dolgokat hallani tovább. Nem birom hallani, nem birom. *(sír)*

Korein: Lea, ne sirjon. Kérem Lea. Ha tudná, mennyire fáj. Lea, nem akar rám halgatni? Segíteni akorok magán édes Lea. Mondja mit tegyek? Tud valami módot? Egy szót szóljon. Szeretem. Egy szót szóljon csak —

Lea: *(indulatosan)* Össze vagyok törve. Elvagyok tiporva. Meg vagyok alázva. Igaza van az anyámnak. Egy leány vagyok, aki —

Korein: Lea —

Lea: A legutolsó.

Korein: Nem. Nem. Miket mond? Csillapuljon.

Lea: Miket kell még hallanom, miket kell még eltűrnöm?

Korein: Hallgasson rám Lea, ez mindig így lesz, ameddig nem teszi jóvá —

Lea: De hogyan? Nem tehetek jóvá semmit. Bolond voltam. Rossz voltam. Egy férfié, akit nem is szeretek.

Korein: Nem szereti? Ugy-e nem szereti?

Lea: Nem is szerettem. Itt volt. Én irtózom tőle. Nem akarok a felesége lenni. Nem akarok, nem akarok Korein. Én semmit sem akarok, csak hogy ne bántsanak, hogy az anyám ne mondja többé — Óh Korein, ő már engem nem szeret többé.

Korein: Szeretni fogja megint. Hallgasson rám. Magának el kell innen menni.

Lea: Óh ha elmehetnék. Igen el akarok menni!

Korein: Elmegyünk mindnyájan és minden jó lesz. Igen, meglátja.

Lea: (*Megragadja a kezét*) Azt hiszi? Az anyám meg fog bocsátani?

Korein: Igen és maga boldog lesz. Nem hagyom magát Lea. Nem, nem hagyom. És nem engedem, hogy bántsák. Hisz én annyira szeretem. Akarja-e, hogy véget vessek minden

szemrehányásnak, minden szomorúságnak?
Akarja-e?

Lea: Óh tegye, Korein.

Korein: El fogunk menni. Viszem haza magát. Haza az édes anyjával együtt — hozzám.

Lea: Korein.

Korein: Hozzám édes Lea! Ugy-e akar?
Mondja, hogy a feleségem lesz —

Lea: De hiszen — megvet engem.

Korein: Imádom Lea. Imádom jobban, mint valaha. Mondja, hogy igen.

Lea: (*Sírva*) Igen.

Korein: Igy. Szegény gyermekem, édes szegény gyermekem. Igy, így. Csak sirjon itt nálam. Most utóljára. Sohasem lesz rá oka többé. Majd meglátja. Ezek az utolsó könnyek Lea — a legutolsók. Szép lesz majd az élet!

Lea: Szép lesz?

Korein: És maga engem szeretni fog ám! Majd meglátja! Aki nagyon szeret, azt szeretni kell. Maga majd hozzám simul, egészen közel, a lelkemhez, ha látja, hogy minden, ami benne van: magáért van.

Lea: Óh milyen ön!

Korein: Szeretem, nagyon szeretem Lea. És most megyek. Megmondom az édes anyjának és Markának. És azután el innen, el erről a helyről, ebből a városból, ebből a levegőből.

El mihamarabb. Ez legyen az utolsó éjszakája itt. Holnap reggel megyünk.

Lea: Igen — holnap.

Korein: Most megyek. Elmondok nekik mindent. (*Erősen megszorítja Lea kezét, el.*)

9. JELENET.

Lea, később a többiek.

Lea: (*Nagy játék. A szoba alkonyodik. Lea lassan, tétorán sétál föl és le a szinen, majd beleül egy székre, gondolkodik. Halkan susog.*) Elmenni — — — (*Föláll, az ablakhoz megy, oda támasztja a fejét, kinéz. Előrejön, ismét leül, gondolkodik.*) Elmenni — — — (*Izgatott lesz, az ajtóra figyel. Szünet; kívül hangok halatszanak. Beszalad Anna, felcsavarja a vilányt, megint kimegy. Lea ezalatt egy helyben ül mereven. Marka hangja kívül: „A ládákat hozzák le a padlásról.”*)

Marka: (*Berohan, Leához szalad, megöleti*) Okos vagy. Jó vagy. Most pedig gyorsan a csomagoláshoz.

Lea: (*Mintegy félálomban*) Már?

Marka: Természetes. Nincs időnk. Holnap megyünk. Ezeket a dolgokat, amik itt vannak, mind rendbe kell hozni. Nem jövünk ide vissza többé.

Lea: Igaz. *(Ettől fogva a jelenet igen élénk. Anna és a másik leány egy nagy ládát hoznak be, hátul a fal mellé állítják.)*

Marka: *(Hozzájuk)* A többit is mind. Erzsi menjen a kárpitoshoz. *(Azok el)* Az anyád boldog, tudod-e? Mindjárt itt lesz Koreinnel. Micsoda ember ez! *(Kezd holmikat összeszedgetni, szőnyeget s efféléket, a lányok egy másik ládát hoznak)* Így jól van. Egyelőre ennyi elég. *(Lányok el)* Előbb a vázlatokat szedem le a falról és ezeket a képeket. Ezzel a műteremmel lesz a legtöbb dolog. Annyi apróság és mindre vigyázni kell, hogy kár ne essék bennük. A butorszállítónak izcenek. Holnap idejön és elcsomagoltat mindent. Azt mondtam anyádnak, hogy ti Koreinnel menjetek előre, Én itt maradok a csomagolásnál, hogy semminek se történjék baja. Nem jó lesz?

Lea: *(apathikusan)* Ahogy gondolod.

Marka: *(A képeket, melyeket a falról levesz, a ládába teszi, szőnyeget és több kezeügyébe eső dolgot elcsomagol. Szekrényeket nyit fel, sűrög-förög. Nagy a rendetlenség.)*

10. JELENET.

Előbbieik—Korein—Gáthidyné.

Gáthidyné: Lea, gyere ide. *(Leát szóltalanul, hosszan a szívére öleli.)*

Lea: (megcsókolja a kezét.) Ül le ide anyám. Nagyon gyöngye vagy. (A pamlaghoz vezeti, mellé ül; Korein tőlük nem messze, folyton Leát nézi.)

Gáthidyné: Meg fogok gyógyulni. Óh bizonyosan, csak otthon legyünk. (halkan beszélnék)

Marka: (a belépő Annához) Hozzon egy kalapácsot.

Gáthidyné: Markának lesz dolga egész éjjel.

Anna: Itt a kalapács. Kisasszony kérem, a hálósobában is leszedjem a képeket?

Marka: Igen. (Anna el)

Erzsi: A kárpitosok már itt vannak.

Marka: A függönyöket szedjék le, de ne-hogy bajuk legyen. A parkettről a posztót ugy-feszítsék le, hogy a szögek ki ne lyukasszák.

Erzsi: Igen kisasszony. (el)

Lea: (magában) Elmenni —

Anna: (jön) Kisasszony a szoborral mit csináljunk?

Marka: Melyik szoborral?

Anna: Amelyiken a férfi meg a madár van.

Lea: (megrezzén) A Prometheus.

Marka: Azt csak hagyjátok. Arra majd hol-nap is ráérünk. Csak azokat a dolgokat rakjátok össze, amik a ládába valók.

Anna: Igen kérem. (el)

Marka: Így ni. Ez tele van. Hol a kalapács?

Lea: (folyton növekvő idegességgel) A képek.

M a r k a : Ne félj, azokra vigyáztam, nem esik bajuk.

G á t h i d y n é : Benne is maradhatnak a ládáiban. Ugy sem vesszük elő őket egyhamar. Odahaza hely se volna hozzá.

L e a : (*izgatottan*) A ládáiban hagyni —

K o r e i n : Ejh, dehogy —

G á t h i d y n é : Bár soha egy képet se festettél volna. Az ilyesmi férfiaknak való. Asszony ha valami nem nekivaló mesterségbe fog: mindjárt belezavarodik.

K o r e i n ; Óh nem asszonyom, a művészet mindenkié, akinek talentuma van hozzá. Legyen férfi vagy nő. És Lea talentumát —

M a r k a : (*munkaközben*) Ezt most leszögezem.

L e a : (*felugrik*) Nem.

G á t h i d y n é , M a r k a : Mi az ?

L e a : Nem engedem. Hagyj mindent a helyén.

M a r k a : Megörültél ?

L e a : Semmihez se nyuljatok. Mindent hagyjatok.

M a r k a : Mi ez megint ?

K o r e i n : De Lea !

L e a : (*Egyszerre nagyobb indulattal*) Mondtem, hogy ne nyulj semmihez. A lányok se. A ládákat vigyék ki.

K o r e i n : Lea.

L e a : Nem tűröm. Hallod nem tűröm. Lelketlenség amit velem tesztek. Nem akarok in-

nen elmenni. Nem fogok innen elmenni. Értet-
tétek? Nem, nem. Mit akartok velem? Ti en-
gem el akartok temetni elevenen. Mit tettem,
hogy ezt érdelem tőletek? Bántottalak tite-
ket? Bántottam akárkit? Hogy van jogotok
belegázolni a művészetembe? Hogy van jogotok
elvenni a szabadságomat? Hogy van jogotok
kitépni belőlem a lelket? Semmi voltam és em-
berré lettem. Hogy van jogotok ismét semmivé
tenni engem? És én nem ismerlek titeket. Nem
tartoztok hozzám. Én nem tartozom közétek.
Én dolgozom és teremtek. Ti nem tudjátok mi
ez. Ti nem tudjátok, mit tesz szabadnak lenni.
Én tudom. Ti engem megvettek és én titeket
sajnálak ezért. Nem vagyunk együvé valók. Vál-
junk el egymástól. Menjetek, menjetek. Hagy-
jatok itt. Én belerontottam a ti erkölceitekbe,
hát megvethettek engem. De ti elakartok venni
engem az egyetlen egy menedékeimtől és én
nem engedem magam. Igen, elmondom újra és
elmondom százszor: nem tűröm, hogy engem
mint egy beteget ápoljatok és meggyógyítsatok.
Hogy azt, ami bennem a legszentebb, rögesz-
mének mondjátok. A kényszerszubbonyt, a ti
erkölceiteket én nem viselem. Nem tűröm,
hogy ön Korein könyörületes legyen hozzám.
Nincs szükségem rá. Ember vagyok, és ha vét-
keztem, emberileg fogok bűnhődni érte. De nem
kellenek a szánakozók, a megbocsátók. Nem
akarak könyeket látni. Utálok a könnyeket és

a siránkozást. Hogy engem elsirassatok — nem akarom. Hagyjatok el mind, mind: magam akarok maradni.

G á t h i d y n é: Kikergeti az édesanyját. Gyerünk Korein. (*Ösztönszerűleg hátrálnak az ajtó felé*)

M a r k a: Lea örjöngsz. Térj eszedre.

L e a: Nem örjögök. De kifáradtam. Mit tetetek velem egy nap alatt! Hova jutottam? Hol a büszkeségem? Hogy becsüljem magam, ha ti így bánhattok velem? Menjetek. Menjetek. Nem bírok köztetek maradni.

K o r e i n: Lea! Lea!

M a r k a: És én is Lea, én is?

L e a: Te is. Te is idegen vagy. A mi utaink szétváltak mától. Ti engem többé nem szerezthettek. Mert csak a tökéletesség látszatát szerettétek bennem. Látjátok, hogy hibáztam, hát hagyjatok el.

G á t h i d y n é: Gyerünk innen. Megfojt a levegő. (*Korein sietve elvezeti.*)

M a r k a: Lea, ezért még sirni fogsz!

L e a: Lehet, de ti azt nem fogjátok látni.

M a r k a: Kiűzted az édes anyádat.

L a a: Ti akartátok. Ő akarta. Hagyj el. Elég volt.

M a r k a: Nagyon erősnek képzeled most magad. Vigyázz meg ne törj!

L e a: Nem kell a tanácsod.

M a r k a: No hát áldjon meg az isten! (*el*)

11. JELENET.

Lea egyedül.

L e a : *(Egyedül maradva, a nagy felindulástól roskadozva támolyog egy szévig, leül, az arcát eltakarja. Kis idő múlva felüti a fejét. Körül néz.)* Elmentek.

A n n a : *(jön)* Kisasszony, mind elmentek. Marka kisasszony meghagyta, hogy a holmiját postán —

L e a : Jó jó. Majd holnap. Most ne bánts *(Anna el)*

12. JELENET.

Lea—Apáthy.

L e a : *(a két keze közé szoritja a fejét, merően maga elé tekintve gondolkodik. Apáthy jön. Halkan. Amint megpillantja, megáll.)*

A p á t h y : Jó estét.

L e a : *(megrezenve)* Ki az? Apáthy? Mit akar?

A p á t h y : *(csendesén)* Visszajöttem *(körül néz)* De mi ez? Micsoda zürzavar?

L e a : Elmentek.

A p á t h y : Kik?

Lea: Ők mind. Anyám, Marka és Korein.

Apáthy: Az istenért, mi történt?

Lea: Elküldtem őket.

Apáthy: Te? Megörültél?

Lea: Nem birtam tovább. Sokat sirtak és sopánkodtak, egy nap alatt mindenemből kifosztottak. Már magam is velük sirtam és kész voltam mindenre. De aztán magamhoz tértem. És ők elmentek.

Apáthy! Borzasztó! De szép. Én félek tőled.

Lea: Fél? Talán azt akarja ezzel mondani, hogy szeret?

Apáthy: Szeretlek és félek tőled. Ki vagy te?

Lea: Már magam sem tudom. Egy lány akit ők megvetnek. De a ki a megvetésükön fölemelkedik. Ha velük mentem volna, szerintük minden rendben van. De én nem birtam velük menni. És nem tudtam felhasználni egy ember gyöngeségét a magam megmentésére. Ez a Korein áldozatul akarta hozni a becsületét. Szegény feleségül akart venni — engem.

Apáthy: Ő? De hisz ez nem áldozat, ez nem gyöngeség. Ő szeret téged.

Lea: Ez az ő gyöngesége. Hogy szerethet engem, ha úgy találja, hogy nem vagyok méltó hozzá. Ha meg kell bocsátania valamiért. De ezek az emberek kilépnek az ő világukból a gyöngeségük folytán. És ekkor nem tartoznak se ide, se oda. Ezek a hazátlanok.

A p á t h y : És te ?

L e a : Éa megmaradok a magam világában.
(hirtelen) De maga hogy jött ide ? Miért jött ide ?

A p á t h y : Nem tudom. Járkáltam az utcákon. Csak mentem, mentem és addig mentem, míg ide vissza kerültem. Akkor bejöttem. Mit tehettem volna. Be kellett jönnöm.

L e a : (komoran) Mit akar ?

A p á t h y : Semmit. Nem tudom. Csak jöttem, valami úgy húzott ide vissza. És gondoltam, hogy ha volna valami parancsod. Ha tán akarsz valamit. Jöttem, mert mégis úgy érzem, nem lehetek másutt, mit ahol te vagy. Jöttem hozzád, mintahogy a gyöngye bujik az erőshöz. A te akaratod mondja meg, mi legyen, mit tegyek.

L e a : Az én akaratom ? De hiszen nincs már szükség arra, hogy akarjak valamit magával. A mi ügyünk be van fejezve.

A p á t h y : Nincs szüksége rám ?

L e a : Senkire, csak magamra.

A p á t h y : Fiatalkor vagy büszke vagy. De ne felejtse el, hogy mi ketten már nem válhatunk el soha. Ne felejtse el, hogy a te utad az én utam is, hogy együtt kell járnunk.

L e a : Az én utam a te utad ? Meglehet. De te visszatérsz valahonnan, míg én most indulok el. Idegenek vagyunk mi egymásnak mégis. Egy pillanatra összeházasítottunk, mint két utas, akik az egymással szembe robogó vonatból ki-

néznek és megpillantják egymát. De én megyek tovább, mindég tovább, mert tele vagyok mohó kíváncsisággal az új látnivalók iránt. Te pedig fáradt vagy a hosszú uttól. Hogy járhatnánk együtt ?

A p á t h y : Így taszít el magától ?

L e a : Nem taszítom el. Ugy küldöm szépen. Mit keresne itt többé, ahonnan eltávozott az öröm ?

A p á t h y : A szerelem is eltávozott ?

L e a : Az is. Egy fuvalom volt csak. Forró és édes. Egyszer megcsapott, aztán tovább szállt.

A p á t h y : És hogy akarsz élni ?

L e a : Ugy mint a sas. Kit, hogy egyszer a völgybe szállt, megsebeztek. Fönn a szirtek között, a magam levegőjében. Távol a lesekedőktől és résztvevőktől. Egyedül, egyedül.

A p á t h y : Le fogsz szállni megint, mert asszony vagy és nem élhetsz sem szerelem nélkül, sem fájdalom nélkül.

L e a : Megkísérlem. Dolgozni akarok.

A p á t h y : De ha majd belefáradsz a magányosságba és nem elégíti ki lelkedet a munka ? El fogsz-e hívni akkor ? Mert én vagyok és várok rád.

L e a : Hiába vár.

A p á t h y : Nem fogsz hívni soha ?

L e a : Soha.

A p á t h y : Nem tudhatod. Egy pillanat, egy

álom, egy forró szeszély, egy semmiség visszavezeti az asszonyt ahhoz akié egyszer volt.

Lea: Én a tied voltam? Ugy rémlik, az egész csak álom. Én a tied voltam? Nem inkább te az enyém? Vajjon nagyon akartál engem? Nem féltél tőlem? Óh te. Hiszen kettőnk közül enyém volt az *akarát*. Tied csak a vágy. Másoknál ez megfordítva van. Én tudok akarni, s ha el akarlak felejteni, esküszöm, hogy el foglak felejteni. És most menj. Magam akarok maradni. Későre jár. *(hirtelen)* Szegény Marka. Ma először nem bontja ki a hajam mielőtt lefeküdnék. Sirni fog. Ejh ő is elfelejti. Jó éjszakát!

Apáthy: A kezed egyszer utóljára nem csókothatom meg?

Lea: *(némán felé nyújtja a kezét)*

Apáthy: *(megragadja és hirtelen magához akarja vonni)*

Lea: *(hidegen, méltóságosan fölvelti a fejét)* Jó éjszakát.

Apáthy: *(megtörve lehajlik a kezére, megcsókolja)* Jó éjszakát. *(lassan elmegy)*

Lea: *(egyedül, a színpad mélyén a nagy állvány előtt megáll, egész magasságában kinyúlva, fölemelt fejjel elnézve a messzeségbe, tompa mély hangon mondja)* Egyedül vagyok.

(Függöny.)

Vége.

JEZABEL.

— Regény. —

S mikor a szőke asszony arca kipirul s a keble erősen piheg és ajkai körül a fáradság mosolya telepszik: eldobja a hárfát, hozzá fut, erős karjaiba fogja a halvány, karcsu testet, betakargatja az arany haj-zuhataggal és kigyúlt szemekkel csókolni kezdi. Én fekszem az alacsony ágyamon és nézem őket, mint két játékos galambot.

S az enyelgésük nem melegít föl.

Szeretném, ha nem látnék élő lelket.

Fázom az emberektől, fázom a magam hidegségétől.

Ő mikor jön? Soha már? Soha már?

*

A fekete asszony egy kis üvegcsét hozott nekem, amiben bódító ital van, olyan ami meghozza az álmot.

— Három csepp — mondja — gyöngé

mámor, mintha bort ittál volna. Hat csepp: kábulat, amelyet a csók ad. Kilenc csepp: álom. Tizenkét csepp: olyan gyönyörűség, amilyen embernek nem adatik. Tizenöt csepp: halál. Vigyázz, amikor a cseppeket poharadba töltöd.

A szőke asszony makacsul nézi a szemem és így szól:

— Ne gondolj a férfira. Zárd el előle a szived. Nem hűséges ő hidd el. S értelme nincs, ami hozzád fölérjen. Kergesd el őt magadtól és engedd, hogy mi itt maradjunk és szolgáljunk téged. Meglásd boldog léssz.

Egy csomó száraz virággal, ami éppen a kezem ügyében volt, végig simitom az arcát.

De nem megy el. Megfogja a társnője kezét, meghuzódik vele egy sarokba és csöndesen sir.

*

Egy napon így szólok hozzájuk:

— Nézzétek, ő levelet küldött, melyben írja, hogy eljön hozzám egy utolsó találkozásra. Itt hagyja az országot, ahol

nyugta nincs, mióta engemet ismer. Hogy megmenthesse magát, elmenekül. Nem úgy tesz-e épen, mint tett hajdan Illés próféta, futván Jezabel elől.

Ők elszomorodnak és lesütik a szemük.

— Tudjátok — mondom nekik — ettől a találkozástól függ minden. Ez az utolsó találkozás az életem, vagy a halálom. Félek tőle és várom. De ha nem üres beszéd, amit ti szépségemről mondtatok és az, amit ő hozzám való szerelméről mondott: ez a találkozás engem boldoggá tesz. Megküzdök érte és itt fogom őt tartani és elhódítom őt mindenkítől és mindentől. Ti pedig menjetek el.

— S mikor jöjjünk vissza megint — kérdezte az aranyhajú asszony és gyönyörű szemeit arcomra emelte.

— Majd ha hívni foglak benneteket — mondtam nekik.

S elmentek, én pedig magamra maradván, sokáig imádkoztam azokhoz a hatalmakhoz, melyek nincsenek megjelölve istenek neveivel. Imádkoztam az erőhöz, hogy legyen velem. A szépséghez, hogy segítsen. A vágyhoz, hogy fogja meg an-

nak szívét, akit szeretek. S elmúlt a nap.
Másnap pedig ő eljött hozzám.

A lángoló szekér.

Vasárnap volt, őszi, komor délután
s ő a borulatban állított be hozzám, sá-
padtan, reszketve.

Nem ilyennek vártam.

Azt hittem, felemelt fővel jön, diadal-
mas erőben, mosolyogva, mint aki győ-
zedelmet ült magán és mindenkin. Mint
aki legyőzte a nappal kísérteteit, a lo-
pózkodó vágyakat, mik útját állják az
egyéni akaratnak. De nem, sápadtan és
szomoruan jött és belépve, lerogyott egy
székre és elfödte arcát kezeivel.

Óh, én pedig erős tusára gondoltam
és úgy jelentem meg előtte, asszonyisá-
gom, bájam és erőm minden fegyverei-
vel, mint aki nem fél a megveretéstől.

Egyszerre megundorodtam a művészien
feltűzőtt hajamtól, az illatos kezeimtől,

ruhámtól, mely puha és tapadó volt és úgy állt rajtam, mintha egy szobor teste köré csavarták volna.

Egyszerre nem láttam többnek magamat gögös hetáiránál és hirtelen mozdulattal letéptem övemről a vérvörös rózsákat, miket oda tűztem.

Ő csodálkozva nézett rám és megkérdezte :

— Miért tetted ezt ?

— Mert te szomorú vagy — feleltem neki — és a te szomorúságodhoz nem illenek ezek a rózsák.

— De illenek te hozzád — felelte ő — mert szép vagy, fiatal és hóditó. Add őket, hadd tűzzem fel újra.

És fölszedte a rózsákat és letérdelt, hogy feltűzze újra, de a kezei reszkettek, a térdai összecsuklottak és elém omlott a földre.

Rátettem fejére a kezem és szóltam :

— Te búcsuzni jöttél ?

Erre a kérdésre felugrott, végig simított homlokán és lehunyta pár percre a szemeit.

— Úgy kellene, hogy elbúcsúzzam, —
mondta — igen, el akarok búcsúzni.

Odament az ablakhoz, leült egy karos-
székbe és nézett rám mély, könnyes te-
kintettel.

Bennem újból felülkerült a dac, az ő
babonáival szemben és szóltam :

Nem akarom, hogy elmenj. Itt kell
maradnod,

Hozzá mentem, leültem lábai elé a
földre és fejemet a térdeire hajtottam.

— Maradj itt, maradj énnálam, nagy
örök, egyetlen szerelmem. Én világon, én
földem, én édes istenségem, maradj itt.

Fölemelt a karjai közé vett.

— Ha én itt maradok, mondd mi lesz
a z o k k a l ?

Óh azok! Mindég csak azok! S mi
lesz veled és velem?

— Mi csak két ember vagyunk. Ők
ezren, százezren vannak.

— S kell, hogy nekik feláldozd ma-
gad? Miért épen te? Miért nem más?
Akárki?

— Óh gyermekem, hát van-e olyan
férfi a földön, kit magának tartani egé-

szen, nem akar asszony. De mi nem hallgatunk az esdeklő szóra. Nekünk el kell mennünk.

— Igen a többinek, mindenkinek, de neked, neked, akit én szeretek! S ha a sors másképen határoz életed fölött? Jársz az utcán és valami baleset ér és beteg vagy — óh akármilyen, lásd csak beszélek neked össze-vissza, hogy meggyőzelek és reszketek, mert érzem, hogy hiába beszélek.

— Nem hagyhatom el őket, hogy pásztor nélkül maradjon az akol. Érettük kell élnem, dolgoznom, küzködnöm. Ez az életem célja és feladata.

Hangja csendesebb lett. A délutáni boru, a felhős égboltozat volt látható a szemeiben. Hangjában, mely suttogóra vált, mintha súlyos esőcseppek hullását hallottam volna. Ott voltam közel, egészen hozzá simulva. Karjaim vállai köré fonódtak, fejem a keblén pihent.

S én fölemeltem a fejem és az ajkamat hirtelen az ajkára szoritottam.

Megvonaglott, de nem tolt el magától; az ajkam ott maradt ajkán és lehelle-

tünk egybeolvadt és arcunk egymás arcán áttüzesedett a végtelen gyönyörűségtől.

— Most meg kellene halni — mondtam csók közben, úgy hogy ajkam le sem vált ajkáról.

Ő még szorosabban ölelt magához, kábult volt és alig tudta mit cselekszik.

A csók pedig nem szakadt félbe, úgy látszott a halálig tart, az utolsó percig. S mozdulatlanul, mint két szerelmes szobor, tartottuk egymást órák hosszáig.

Nem beszéltünk; nem volt mit mondanunk egymásnak. Ha néha fölemeltem arcomat, az ő ajkán mosolyt s a szemeiben könnyeket láttam. S újra lecsuktam a szemeimet.

Igy voltunk, mignem ránk szállt az alkony. Akkor hirtelen fölriasztott bennünket valami zaj, furcsa, zürzavaros lármá, ami az utcáról hangzott fel. Mindketten az ablak felé fordúltunk.

Odakinn az utca két felén néhány rendőr vágtatott.

A sarkon pedig bekanyarodott egy nagy, nehézkes menet, vagy háromszáz

férfi. Munkások voltak, ünnepi ruhában, piros zászlókat vittek. Egy része énekelt.

A dal tompán, szinte nyögve szakadozott fel az utcai lármából.

— Nézd — mondta ő — nézd ezeket az embereket. Most gyülelésről jöttek. Ma pihenő napjuk van. Nézd.

A mélyülő alkonyatban megnéztem a sápadt, csüggedt, szomoru tömeget. Néztam a roskadt vállu, meghajlott fejü szerencsétleneket és kezem fáradtan siklott le az ő vállairól és nem mertem arcába nézni.

— Ezeknek otthon hitvesük s gyermekük van. Gondold el, milyen szomorú lehet a csók, melylyel ezek köszöntik egymást.

— Eredj közéjük — mondtam neki.

— A verejtékes arcok, valahányszor egy ujszülött gyermek bölcsője fölé hajolnak, mindanyiszor sápadtabbá és átlátzóbbá lesznek. Egy darab kenyérrel kevesebb. És tengernyi kinnal több.

— Eredj hozzájuk.

És ezeket tanítani kell és vigyázni rájuk mint a gyermekekre és reggeltől estig

fülükbe harsogni: emberek vagytok. Különben nem hiszik el.

— Menj, menj!

Hideg arcomat odaszoritottam az ablak üvegéhez és lenéztem az utcára.

Mögöttem egy ajtó nyilt és becsukódott,

Zugó fejfel hallottam kívül a lépteket. Aztán elhaltak azok is. Csönd lett. Leszállt az este és egyedül voltam.

Leszállt az éjszaka —

És ő elhagyott engem örökre . . .

Mozdulatlan fövel szemeimet az égnek meresztve egy pillanatra úgy tetszett mintha egy lángoló szekér tört volna fel a felhők felé. A szárnyas lovak gyeplőit egy férfi fogta erős kézzel. És fejét ruháját előntötte a tűz.

Tovább tovább . . .

A két asszony a szőnyegen hever és kacagásuk behallik ide hozzám. Vidámak és kedvesek és boldogok hogy megint nálam lehetnek. Az ajtó nyitva. A szőke

aranyos hajára rávetődik a tűz fénye a nyitott kályhából.

A fekete mindenuntalan fölemeli a függönyt és bepillant hozzám: alszom-e?

Látja hogy kezemben irón és papiros s hogy gondolataimat jegyzem fel.

Ilyenkor csendre inti társát és suttogva beszélgetnek egymással.

— Beteg ő? kérdezi az aranyhajú asszony.

— Nem beteg — feleli a másik. — De súlyos neki az élet és nem tudja elviselni. Az éjszakái nyugtalanok és álmai zavarosak mint azoké akiknek a lelke titkon szenved.

A suttogásuk elhal, nem hallok többé semmit.

Fekszem az ágyon és szemeimet a mennyezetre függesztve gondolkodom.

Mi lesz ezután?

Ő elment és nem fog visszatérni többé.

En pedig itt maradtam. Mi végre?

Azt kérdem: mi végre? S nem találok reá feleletet.

Mit keresek itt? Mért élek? Mit akarok még?

Éber éjszakákon át mozdulatlan fekszem és nézek a semmibe.

Miért lettem? Mi célja volt születésemnek? Mi végre kellettem? Mi értelme van az emberi létnek, ha nem a boldogság? Én nem voltam boldog.

Vagy csak azért jövüük, hogy ismét elmenjünk és jövésünk-menésünk egyképen céltalan?

S mikor jön el ideje az én letünésemnek?

Hamar? Vagy csak évek múlva? S addig viselnem kell egy üres élet fáradalmait, céltalan küzdelmét, szomoruságát?

Előbb még meg kell öregednem? Előbb kell hogy testemet valamely kór lepje meg, hogy letűnhessek?

Óh borzalom, szörnyűség, arra várni, míg az élet rálehel utálatát az emberre, s csak azután megválni az élettől. Nem nem bírom ki ezt a gondolatot!

Igy, életem virágjában, féhéren, simán, forrón és illatosan, ahogy vagyok, akarok búcsuzni.

Végre miért maradnék tovább? Van-e

szükség az én életemre? A könyv, melyben megírtam kettős életemet: készen van.

Készen van és itt marad és ebből meg fogják tudni, hogy ki voltam. Vajjon lesznek-é akik szeretni fognak halálom után?

Mondja-e majd valaki: Szegény királynő! Szegény szerelmes királynő!

Nem, nem is akarom! Csak ne sajnáljanak. Csak ne sirassanak!

Valóban el kell menni. Le kell tünni, meg kell halni.

Nincs más hátra.

Ez a második élet csak szenvedésekben volt gazdagabb az elsőnél. Talán a mi most jön kárpótolni fog mind a kettőért.

Valahol egyszer meg kell találnom a boldogságot, amiről ézredévek óta annyi szép mese szól.

Tán abban a világban a hova most megyek.

Lássuk. Menjünk tovább.

Itt a kis üveg az álomitallal. Itt a pohár. Egy kettő három. Ezek a futó mámor cseppjei. Négy öt hat. Ez a kábulat, mondta a fekete asszony. Kilenc csepp

ez az álom. Tizenkettő: ez a halódók kéje. Tizenhárom. A kezem hogy reszket. Ejh szégyeld magad királynő! Tizennégy. Irtóza hogy félek! És én énekeltem meg egykoron Zambri halálát! Szégyen, szégyen, nem merek meghalni. Mire gondoljak, hogy meg tudjak halni? Öregség! Betegség! Rútság! Ráncok! Ősz haj. Nem nem nem! Mindez nem elég, Mire gondoljak, hogy meg tudjak halni és betöltssem poharamba a tizenötödik cseppet? Ő elment és nem jön vissza többé. Nem jön vissza. Nem jön vissza. Vége van. Nem látom többé ez életben. És ott a másikon? Az indus bölcs azt mondta örökös vándorlás a lélek sorsa. Nos hát rajta! A következő találkozás üdvére betöltöm a tizenötödik cseppet.

És a viszontlátás örömére kiiszom.

Kiittam.

Noémi, Sila! Jertek takarjatok be.

(Vége.)

MTA
1826 K

Budapesti takarékpénztár és Orsz. Zálogkölcson Részvénytársaság.

Befizetett tőke 10 millió korona.

Központi irodái VI., Andrassy-út 5. sz. alatt.

Elfogad betéteket: takarékpénztári könyvekre, pénztárjegyekre és folyó (Cheque) számlára. Leszámitol váltókat, előlegeket ad értékpapírokra.

Zálogüzleteiben,

IV. ker., Ferencziek-tere 4., IV. ker Károly-körut 18. sz., VII. Király-utca 57. sz. VIII. ker, József-körut 2. sz., VIII. Üllői-ut 6.

Pénzelőleget ad: értékpapírokra, arany és ezüst tárgyakra, ékszerekre és régiségekre a legelőnyösebb feltételek mellett.

A magyar királyi osztálysorsjáték főelárusító helye:

VI. Andrassy-ut 5.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyermekek és Életbiztosító intézet. Budapest. VI. Teréz-körut 40—42. (az intézet saját házában) Alapított 1863-ik évben.

Díjtartalék 1903. decz. 31. K. 11,000,000

Biztosított tőke " " 50,000,000

Eddig kifizetett tőke " " 8,000,000

Az intézet az ember életére minden szokásban levő módozat szerint a következő biztosításokat vállalja el.

Kiházasítási biztosításokat;

Járadék biztosításokat;

Fiu biztosításokat u. m.: tanulmányi, katonai és nagykorúsági esetekre;

Családi biztosításokat;

Vegyes biztosításokat élet és halálesetre;

Biztosításokat két ember életére.

Az intézet legelőnyösebb feltételek és a legmérsékeltebb díjszabások mellett a havonkénti fizetések kedvezményét is nyújtja.

Ismertetővel, tervezetekkel és mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál ugy az intézet igazgatósága, mint az egyes vidéki ügynökségek.

„Árpád“-nyomda Budapest, VII., Valeró-utca 9.

MTA
1826 K